

ประวัติศาสตร์บอกเล่ามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 1

(Mahasarakham University Oral History I)

นางสาวมะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์, นางเอื้ออารีย์ ปานพิมพ์ใหญ่, นายรณชัย เหล่าโพธิ์

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

e-mail : noimaleewan@gmail.com

บทคัดย่อ

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยส่วนจดหมายเหตุและสารสนเทศมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ดำเนินการจัดทำโครงการประวัติศาสตร์บอกเล่ามหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Mahasarakham University Oral History) ครั้งที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของอดีตผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งเป้าหมายในครั้งที่ 1 ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สายหยุด จำปาทอง รองศาสตราจารย์ ดร. บุญชม ไชยโกษี ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ชูเกียรติ มณีธร และรองศาสตราจารย์ ดร. ชาทรี เมืองนาโพธิ์ เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์ กล้องบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง เดินทางไปสัมภาษณ์ วันที่ 18-21 กรกฎาคม 2555 ณ กรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลจากการดำเนินงาน คณะผู้จัดทำโครงการฯ ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอดีตผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกท่านยินดีให้การสัมภาษณ์ อนุญาตให้บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว พร้อมทั้งกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนจัดพิมพ์ สรุปผลจากการสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นยุคเริ่มก่อตั้งสถาบันจึงมีการวางรากฐานอย่างดีเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต อดีตผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการบริหารงานกับอาจารย์ บุคลากร และนิสิต รวมทั้งประชาชนที่อยู่ชุมชนโดยรอบสถาบัน ได้แก่ กลยุทธ์ในการบริหารงาน กลยุทธ์ในการเข้าถึงชาวบ้าน กลยุทธ์ในการสร้างช้างเผือกในป่า การบริหารงานห้องสมุดในภาวะขาดแคลน การบริหารความสัมพันธ์สองสถาบัน การบริหารงานด้วยสามัคคีธรรม แนวคิดในการพัฒนามหาวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จในการผลิตบัณฑิต เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคได้ดำเนินการแก้ไขอย่างชาญฉลาด เช่น การขยายพื้นที่ของวิทยาลัย การส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์ การแก้ไขข้อขัดแย้งทางการเมืองของนิสิต เป็นต้น ปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินโครงการ ได้แก่การเรียบเรียงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์จะต้องให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องจึงทำให้การตีพิมพ์ล่าช้ากว่ากำหนด

คำสำคัญ

ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, รองอธิการบดี, ผู้บริหาร, สายหยุด จำปาทอง, บุญชม ไชยโกษี, ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์, ชูเกียรติ มณีธร, ชาทรี เมืองนาโพธิ์

ABSTRACT

Mahasarakham University Archives and Information, the Academic Resource Center

Mahasarakham University conducted "the Mahasarakham University Oral History I". The objective of conducting the project was to collect and record the history of the University by interviewing the former chief executives of the university. They were : Professor Dr. Saiyud Champathong, Associate Professor Dr. Boonchom Chaikosee, Professor Dr. Songsak Srikalasin, Associate Professor Chookiet

Maneethorn, and Associate Professor Dr. Chatri Muangnapho. Tools used were Interview form, camera and audio recorder. The conductors getting to the interview during 18-21 July 2555 in Bangkok, Chonburi and Chachoengsao

The result of the operation the conductors of the project were provided greatly courtesy from the former chief executives of the university. All welcome to the interview and permitted to take photography and motion picture, moreover, kindly to check the accuracy of the information. Summary of the interview ; Since it was the inception , the Institute was laying the foundation dedicated to the advancement of the institution in the future. The former chief executives of the University have used different strategies for management with faculty, staff and students as well as the residents of the surrounding communities. Included strategies for managing, Strategies to reach people , Strategies to create “a White Elephant in the Forest”, library management in the crisis , the administration with fellowship, and the concept of university development, etc. When facing the barriers they resolved wisely; such as the expansion of the college, promoting the academic writing of staff, corrections political ideas of the student. Problems and constraints in implementing the project was the arrangement content from the interview took a long time because it must be required to provide accurate information thus making the publication lately

Keywords

Oral history, Mahasarakham University, Vice rector, Administrator, Saiyud Champathong, Boonchom Chaikosee, Songsak Srikalasin, Chookiet Maneethorn, Chatree Muangnapho

บทนำ

ประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) คือการบันทึกและตีความหมายของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่มาจากประสบการณ์ส่วนตัวและความเห็นของผู้เล่าเหตุการณ์ การบอกเล่าประวัติศาสตร์มักจะเป็นหลักฐานจากผู้อยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และมีการเล่าขานสืบต่อกันมา ประวัติศาสตร์บอกเล่าเป็นวิธีที่มีค่าในการอนุรักษ์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต ประวัติ ผลงานของผู้ให้สัมภาษณ์ นอกจากนั้นผลพลอยได้คือข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่ง การบันทึกถ้อยคำสัมภาษณ์จากความทรงจำของบุคคลร่วมสมัย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าที่จะช่วยเสริมข้อมูลประเภทลายลักษณ์อักษรให้สมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ 27 มีนาคม 2511 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะขยายการศึกษาชั้นสูงไปสู่ภูมิภาค ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม เมื่อปี พ.ศ. 2517 และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย มหาสารคาม ในปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยมีคณะผู้บริหารและบุคลากรหลายชุดที่นำพาสถาบันมาสู่ความเจริญรุ่งเรือง หนทางไปสู่ความสำเร็จไม่ได้ราบเรียบหรือเดินไปด้วยความสะดวกสบาย หากแต่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยมีทั้งความเหน็ดเหนื่อยและความสนุกสนาน การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานนิสิต การประสานงานกับราชการรวมทั้งประชาชนโดยรอบของมหาวิทยาลัย ผู้บริหารจำเป็นต้องมีพลังและใช้กลยุทธ์อย่างชาญฉลาดเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และนำสถาบันไปสู่ความสำเร็จได้

ส่วนจดหมายเหตุและสารสนเทศมหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการ เห็นความสำคัญของการบันทึกจดหมายเหตุในอดีตที่ผ่านมา ได้มีการติดตามการบอกเล่าเรื่องราวของมหาวิทยาลัยมหาสารคามจากบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยในแบบส่วนตัว

และในวาระต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ยังไม่ครอบคลุมบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่านได้ ดังนั้นจึงได้จัดทำโครงการประวัติศาสตร์บอกเล่าขึ้น โดยถือเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่ง เป็นโครงการต่อเนื่องที่จะต้องดำเนินการทุกปี ซึ่งในปี 2555 นี้ ได้ดำเนินการจัดทำจดหมายเหตุจากการบอกเล่าของผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในสมัยที่เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้แก่ รองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สายหยุด จำปาทอง รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ไชยโกษี ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ชูเกียรติ มณีธร และรองศาสตราจารย์ ดร.ชาติ เมืองนาโพธิ์ ท่านเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ทรงความรู้ มีประสบการณ์ทางด้านการบริหาร มีประวัติและวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำ ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง สมควรทำการศึกษารวบรวมเพื่อนำมาบันทึกในจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และจัดเผยแพร่แก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อบันทึกประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามจากถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของอดีตผู้บริหารในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประชากร

รองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สายหยุด จำปาทอง รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ไชยโกษี ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ชูเกียรติ มณีธร และรองศาสตราจารย์ ดร.ชาติ เมืองนาโพธิ์

ขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน

1. ประชุม สัมภาษณ์และสถานที่อยู่ปัจจุบันของผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
2. ติดต่อประสานงานกับคณะทำงาน และติดต่อประสานงานกับผู้ที่ให้สัมภาษณ์ ทั้งโดยวาจาและเอกสารเพื่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ถ่ายภาพและบันทึกเสียง
3. ศึกษารวบรวมชีวประวัติของผู้บริหารแต่ละท่านซึ่งมีเผยแพร่ในเอกสารต่าง ๆ
4. เตรียมเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ กล้องบันทึกภาพและเครื่องบันทึกเสียง
5. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแจ้งกำหนดการอย่างเป็นทางการ พร้อมกับส่งแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้า
6. ประชุมวางแผนการเดินทาง และเดินทางสัมภาษณ์ บันทึกภาพและเสียง
7. นำเทปบันทึกเสียงมาถอดข้อความการสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูล นำส่งให้ที่ปรึกษาโครงการได้อ่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำส่งให้ท่านผู้บริหารเจ้าของประวัติได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ประชุมคณะทำงานปรึกษาการจัดรูปแบบพร้อมกับบรรจุภาพประกอบแล้วส่งให้ท่านผู้บริหารเจ้าของประวัติได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง ทำส่วนประกอบอื่น ๆ ของรูปเล่ม นำส่งโรงพิมพ์เพื่อจัดพิมพ์รายงาน
8. สรุปผลและรายงานผลการดำเนินงาน

สรุปผลและรายงานผลการดำเนินงาน

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยส่วนจดหมายเหตุและสารสนเทศมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ดำเนินการจัดทำโครงการประวัติศาสตร์บอกเล่ามหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Mahasarakham University Oral History) ครั้งที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของอดีตผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งเป้าหมายในครั้งที่ 1 ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สายหยุด จำปาทอง ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีภาพสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ชูเกียรติ มณีธร และรองศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี เมืองนาโพธิ์ เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์ กล้องบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง เดินทางไปสัมภาษณ์ วันที่ 18-21 กรกฎาคม 2555 ณ กรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา

สรุปผลจากการดำเนินงาน คณะผู้จัดทำโครงการฯ ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอดีตผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกท่านยินดีให้การสัมภาษณ์ อนุญาตให้บันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว พร้อมทั้งกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนจัดพิมพ์ สรุปผลจากการสัมภาษณ์ ด้านการบริหารงาน เนื่องจากในช่วงเวลานั้นเป็นยุคเริ่มก่อตั้งสถาบันจึงมีการวางรากฐานอย่างดีเพื่อความก้าวหน้าของสถาบันในอนาคต อดีตผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการบริหารงานกับอาจารย์ บุคลากร และนิสิต รวมทั้งประชาชนที่อยู่ในชุมชนโดยรอบสถาบัน เพื่อนำพาสถาบันไปสู่ความสำเร็จในการผลิตบัณฑิต ได้แก่ กลยุทธ์ในการบริหารงาน กลยุทธ์ในการเข้าถึงชาวบ้าน กลยุทธ์ในการสร้างข้างเผือกในป่า การบริหารงานห้องสมุดในภาวะขาดแคลน การบริหารความสัมพันธ์สองสถาบัน การบริหารงานด้วยสามัคคีธรรม แนวคิดในการพัฒนามหาวิทยาลัย เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคได้ดำเนินการแก้ไขอย่างชาญฉลาด เช่น ด้านการขยายพื้นที่ของวิทยาลัย การสรรหาอาจารย์ผู้มีความรู้มาสอนนิสิต การส่งเสริมให้นิสิตได้เรียนรู้จากกิจกรรมทางการศึกษา และการกีฬา การส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์ การแก้ไขข้อขัดแย้งทางการเมืองของนิสิต เรื่องประทับใจในขณะดำรงตำแหน่ง เป็นต้น

อุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินโครงการ การเรียบเรียงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ต้องทำด้วยความละเอียดรอบคอบ จึงใช้เวลานาน เพราะจะต้องให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด จึงทำให้การตีพิมพ์ล่าช้ากว่ากำหนด

การนำไปใช้ประโยชน์ในงานห้องสมุด

- 1) เป็นการรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์พัฒนาการของมหาวิทยาลัยจากบุคคลสำคัญที่อยู่ในยุคนั้น ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากในเอกสาร ทั้งด้านชีวประวัติ ครอบครัว การดำเนินชีวิต การใช้กลยุทธ์ขณะบริหารงาน และชีวิตหลังจากเกษียณอายุราชการ บันทึกและจัดเก็บไว้เพื่อเผยแพร่ในฐานะข้อมูลจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 2) ทำให้ได้ข้อมูลที่ประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาด้านการบริหารองค์กรและสำหรับผู้บริหารการศึกษา โดยการนำไปจัดเป็นส่วนประกอบจัดแสดงในห้องนิทรรศการจดหมายเหตุและสารสนเทศมหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อไป

รายการอ้างอิง

กองทุนการศึกษารองศาสตราจารย์ ดร. บุญชม ไชยโกษี. (2556). มหาสารคาม : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดิลก บุญเรืองรอด. (2552). ภาวะผู้นำ กรณีศึกษา : ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สายหยุด จำปาทอง. กรุงเทพฯ :

ม.ป.ท.

20 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. (2531). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

สามสมัยในสี่ทศวรรษ : ความทรงจำและประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Three Stages in Four Decades :

Memory and History of Mahasarakham University). (2552). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

